УДК 657.631.8

DOI: 10.35340/2308-104X.2020.86-1-11

**ДЕРЖАВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРАВОВИХ
ОСНОВ ЮРИДИЧНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ
ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ****STATE SUPPORT AND
IMPLEMENTATION OF LEGAL
BASES OF LEGAL
RESPONSIBILITY IN THE FIELD
OF PUBLIC PROCUREMENT**

СОЛОХА Д. В.,
доктор економічних наук,
професор,
Донецький державний
університет управління

SOLOKHA D.,
Doctor of Science in Economics,
Professor,
Donetsk State University of
Management

Дана стаття присвячена дослідженню умов державного забезпечення й імплементації правових основ юридичної відповідальності у сфері публічних закупівель у економіко-юридичній системі України в умовах трансформації владної вертикалі. Розглянуто, з точки зору юриспруденції та вимог чинного законодавства, систему взаємовідносин, що складаються у сфері публічних закупівель. Імплементовано понятійно-категоріальний апарат правових основ юридичної відповідальності щодо системи державних закупівель.

Ключові слова: публічні закупівлі, державне регулювання, державне забезпечення, імплементація, правові основи, законодавство, юридична відповідальність.

Данная статья посвящена исследованию условий государственного обеспечения и имплементации правовых основ юридической ответственности в сфере публичных закупок в экономико-юридической системе Украины в условиях трансформации властной вертикали. Рассмотрена, с точки зрения юриспруденции и требований действующего законодательства, система взаимоотношений, складывающихся в сфере публичных закупок. Имплементирован понятийно-категориальный аппарат правовых основ юридической ответственности относительно системы государственных закупок.

Ключевые слова: публичные закупки, государственное регулирование, государственное обеспечение, имплементация, правовые основы, законодательство, юридическая ответственность.

This article is devoted to the study of the conditions of state support and implementation of legal bases of legal responsibility in the field of public procurement in the economic and legal system of Ukraine in the context of the transformation of the power vertical. From the point of view of jurisprudence and the requirements of current legislation, the system of relationships in the field of public procurement is considered. The conceptual and categorical apparatus of the legal bases of legal responsibility regarding the public procurement system has been implemented.

Keywords: *public procurement, state regulation, state support, implementation, legal framework, legislation, legal responsibility.*

Постановка проблеми. Подальше реформування механізмів економіко-юридичних відносин в Україні, зумовлене докорінною реструктуризацією владної вертикалі, спонукало як можновладців, законодавчий апарат, практикуючих менеджерів до пошуку принципово нових підходів до державного забезпечення правових основ та їх імплементацію у системі публічних закупівель.

Відсутність фахівців державного управління, з одного боку, високо освічених в сфері функціонування механізму публічних закупівель, з іншого й водночас – юридично грамотних, призвело до появи певних різночитань й тлумачення законодавчих аспектів з означеної проблематики.

Вимоги сьогодення потребують нагального вирішення проблем державного регулювання юридичного забезпечення відповідальності у сфері державних закупівель, отже, визначена тема даної статті є досить своєчасною й актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні проблеми організації функціонування механізму публічних закупівель, їх юридичного забезпечення й державного регулювання в Україні досить ретельно вивчені представниками різних наукових шкіл, зокрема, це Станкус Т., Матвєєва В., Довбенко А., Дуброва Я., Сіводін О. [1, 2, 3, 5], однак проблема, що досліджується в даній роботі, залишається не до кінця вирішеною.

Дослідження, основні результати якого наведені в даній статті, є складовою частиною кола науково-дослідних робіт Донецького державного університету управління МОН України.

Метою даної роботи є дослідження умов державного забезпечення й імплементації правових основ юридичної відповідальності у сфері публічних закупівель у економіко-юридичній системі України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічні закупівлі є досить багатограним явищем, що поєднує у своїй сутності й багатогранності суб'єкти державного сектору господарювання, механізми державного фінансування, велику кількість споживачів товарів й послуг, що надаються, та учасників споживчого ринку, який насичується товарами, виготовленими коштами державного бюджету.

У сфері публічних закупівель перетинаються, з одного боку, інтереси виробників матеріальних благ, що виконують державне замовлення, з іншого – споживачів цих благ, отже, саме державне регулювання на засадах юридичного забезпечення здатне забезпечити задоволення цих інтересів.

Тобто, на сьогодні потрібно розглянути з точки зору юриспруденції та вимог чинного законодавства систему взаємовідносин, що складаються у сфері публічних закупівель, й спочатку імплементуємо понятійно-категоріальний апарат до питань, що нами вирішуються.

Зважаючи на наявність певних зловживань в сфері публічних закупівель, з'ясуємо, що саме вважається правопорушенням з точки зору чинного законодавства.

Правопорушенням (проступком) слід вважати протиправну, умисну або необережну дію чи бездіяльність особи, яка порушує державний або громадський порядок, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачається юридична відповідальність [4].

Характерними ознаками правопорушення вважають, перш за все, діяння (дію або бездіяльність) суб'єкта. Слід звернути увагу, що особа повинна скоїти діяння реально, а не у власних думках. Отже, до основних характеристик правопорушення необхідно зараховувати: суспільну шкідливість, протиправність, вину та караність.

Здійснення або створення загрози здійсненням шкоди тим об'єктам, які зараховують до правової охорони і які передбачені нормами чинного законодавства називають суспільною шкідливістю [4].

Досліджуючи джерело [4], імплементуємо ще ряд визначень.

Якщо певна дія чи бездіяльність є забороненою правовими нормами, то її називають протиправністю. Необхідно, щоб усі дії, які скоює суб'єкт, були чітко визначеними нормами права. Дія, скоєна особою, не буде вважатися протиправністю у тому випадку, якщо хоча б одна із ознак правопорушення буде відсутньою у низці ознак відповідного нормативно-правового акту.

Виною слід вважати умисну або необережну дію суб'єкта. Вона характеризується психічним ставленням особи до скоєного діяння та його шкідливих наслідків. Коли накладається стягнення, тоді й вираховується ступінь вини, а також тоді, коли особа звільняється від відповідальності чи передачі матеріалів про скоєні правопорушення на розгляд уповноваженим органам.

Караність є ознакою, що вказує на визнання проступком таке протиправне, винне діяння, за яке накладаються стягнення, передбачені законодавством.

Вищенаведені ознаки є суттєвими та характерними для будь-якого правопорушення (проступку). Якщо відсутньою є хоча б одна підстава у діянні, яку вчинила особа, то це є аргументом для визнання такого діяння таким, що не має відповідного нормативно-правового акту і тому накладатися стягнення, передбачене відповідною статтею, за такий проступок не буде.

Класифікація правопорушень здійснюється за двома головними принципами: за характером та ступенем суспільної небезпечності.

За характером правопорушення поділяються на кримінальні, адміністративні, цивільні та дисциплінарні.

За ступенем суспільної небезпечності: злочини, до яких входять кримінальні правопорушення і проступки, до складу яких зараховують адміністративні, цивільні та дисциплінарні правопорушення.

Злочином вважається суспільно небезпечна винна дія або бездіяльність, яка передбачена кримінальним законодавством, вчинена дієздатним суб'єктом, який притягається до кримінальної відповідальності за скоєння цієї протиправної дії.

Кримінальним кодексом (КК) України [6] не передбачено переліку злочинів у сфері публічних закупівель, але, не зважаючи на це, притягатись до кримінальної відповідальності можуть службові й посадові особи замовника тоді, коли скоєні ними діяння відповідають визначеним розділом 17 КК України (злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг).

Злочини характеризуються такими ознаками:

1. Злочинами є найнебезпечніші суспільні правопорушення. Особливо небезпечними ці проступки вважаються через те, що вони зазіхають на соціальні цінності та найважливіші суспільні відносини. А також, посягають на конституційний державний лад, життя і здоров'я громадян, їхні права і свободи, правосуддя тощо. Злочини заподіюють людям і суспільству тяжку шкоду.

2. Суб'єктами злочинів можуть бути тільки дієздатні фізичні особи. Натомість не можуть скоювати злочини й нести кримінальну відповідальність саме юридичні особи.

3. Кримінальний кодекс України є документом, що містить перелік усіх злочинів, а також визначений виключний перелік діянь, за які особа притягається до кримінальної відповідальності.

4. Кримінальному покаранню підлягає особа, яка скоїла злочин. Вона визнається судимою, це призводить до певних негативних для неї наслідків.

5. Кримінальні правопорушення вчиняються незалежно від того, чи правопорушник перебуває у правових або інших відносинах з тією юридичною чи фізичною особою, щодо якої скоєно злочин. Кримінальне правопорушення породжує негативні, протиправні відносини.

До переліку небезпечних діянь також зараховують проступки. Але, на відміну від кримінальних порушень, характер наслідків від проступків більш небезпечний. Об'єктами таких правопорушень є адміністративні, майнові та трудові відносини, що не несуть великої суспільної небезпеки.

Таким чином, адміністративним правопорушенням слід вважати протиправну винну дію, що посягає на державний або громадський порядок, ставлення власності, права і свободи громадян, порядок управління, за яке передбачена адміністративна відповідальність.

У досліджуваній нами сфері публічних закупівель статтею 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення [7] передбачена відповідальність за порушення законодавства про закупівлі.

Головними ознаками адміністративного правопорушення є:

1. Об'єкт адміністративного правопорушення збігається з об'єктом кримінальних правопорушень. Проте, дія є менш небезпечною, тому що заподіює меншої шкоди суспільним відносинам і соціальним цінностям.

Так, наприклад, порушення правил пожежної безпеки може бути і кримінальним, і адміністративним правопорушенням. Кримінальним воно є тоді, коли спричинило тяжкі або середньої тяжкості заподіяння шкоди здоров'ю людини або її смерть. До адміністративних слід зараховувати правопорушення, що не призвели до названих наслідків.

2. Відповідальність за адміністративні правопорушення передбачена адміністративним, фінансовим, податковим, екологічним та іншим законодавством.

3. Адміністративні порушення здійснюють суб'єкти, які найчастіше не перебувають у правовідносинах з тими, чий права порушені.

Цивільні правопорушення – це незаконні діяння в сфері договірних та недоговірних майнових і пов'язаних з ними немайнових відносин. До ознак, що найкраще характеризують цивільні правопорушення відносять:

1. За допомогою норм цивільного, сімейного та земельного законодавства регулюються немайнові відносини.

2. Причинами цивільних правопорушень можуть бути: невиконання договірних зобов'язань, заподіяння майнової шкоди, а також укладання угод, що суперечать закону.

3. Громадяни, підприємства, установи, інші юридичні особи та їхні посадові особи можуть бути суб'єктами цивільних правопорушень.

4. При скоєні цивільного правопорушення, заподіяна шкода має майновий характер та задається юридичній або фізичній особі. Найчастіше вона виражається у псуванні майна, несплати за поставлені за договором товари, неповернення боргу тощо.

5. До цивільного правопорушення також слід зараховувати заподіяння нематеріальної, моральної шкоди, наприклад, поширення не відповідних дійсності відомостей, що принижують честь і гідність людини, що ганьблять ділову репутацію юридичної особи, або приватного підприємця.

У сфері публічних закупівель невиконання договорів про закупівлю також слід відносити до цивільних правопорушень.

Дисциплінарні правопорушення, які спрямовані проти трудової, службової, навчальної, військової дисципліни, шкодять нормальному функціонуванню різних державних, господарських, навчальних та інших установ і підприємств.

Особливостями дисциплінарних правопорушень є:

1. Їх здійснюють фізичні особи – працівники підприємств, установ та організацій.

2. Суб'єктами правопорушень є особи, які мають трудові правовідносини з юридичними особами або підприємцями без утворення юридичної особи, права яких порушуються.

3. Нормальна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності є об'єктом трудових правопорушень.

Специфічні ознаки правопорушень виявляють їх об'єктивну і суб'єктивну сторони.

Складом правопорушення є сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, які регулюються законом і характеризують діяння як правопорушення. Ознаки складу правопорушення подають характеристику об'єкта, об'єктивну і суб'єктивну сторони та суб'єкта правопорушення. Вищенаведені складники правопорушення є характерними і для адміністративних проступків, і для злочинів.

Об'єкт правопорушення – це певні суспільні відносини, на які воно посягає. Такі відносини можуть формуватися й у сфері службової діяльності, господарювання, екологічної безпеки, відносини у сфері власності тощо.

Об'єктивну сторону правопорушення характеризують складники, які виражають його зовнішню сторону. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони є саме діяння (дія чи бездіяльність), його шкідливі наслідки, та причинний зв'язок між діяннями та наслідками, а також додатковим є місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення правопорушення.

Протиправне діяння являє собою головну та обов'язкову ознаку об'єктивної сторони. Якщо відсутнє таке діяння, то відсутнім слід вважати й склад будь-якого правопорушення.

Шкідливі наслідки і причинний зв'язок між діяннями та наслідками є обов'язковими тільки в тих випадках, коли наявний злочин і певний матеріальний склад проступків (наприклад, дрібне розкрадання, пошкодження газопроводів тощо).

Характерним для більшості правопорушень є недодержання різноманітних правил, коли діяння становить склад проступку незалежно від настання шкідливих наслідків. Це формальні склади (наприклад, порушення митних правил, порушення законодавства про закупівлі тощо). Ці склади формуються в диспозиціях статей відповідних нормативно-правових актів тільки вказівкою на протиправну дію чи бездіяльність.

До однієї з найголовніших ознак об'єктивної сторони злочинів слід вважати суспільно шкідливі наслідки та причинний зв'язок між діяннями та наслідками. Це зумовлено, в першу чергу, тим, що діяння, які визнаються злочинами, є найнебезпечнішими та особи, які їх вчинили, підлягають більш суворому покаранню, ніж за вчинення адміністративних проступків.

До обов'язкових ознак також можна зараховувати *місце*, час, обстановку, спосіб, знаряддя та засоби вчинення правопорушень тільки в тому випадку, коли вони є включеними до конкретного складу правопорушення. Іноді вони можуть вважатися обставинами, що пом'якшують або обтяжують відповідальність.

Суб'єктивна сторона правопорушення це його внутрішня сторона. Вона є відображенням внутрішнього (психічного) ставлення особи до скоєного нею діяння. Ознаками, характерними для суб'єктивної сторони слід вважати вину, мотив і мету вчинення правопорушення.

Вина – є головною й обов’язковою ознакою суб’єктивної сторони будь-якого правопорушення. Вина може мати форму умислу або необережності.

Умисно вчиненим правопорушення вважається тоді, коли особа, яка його скоїла, усвідомлювала протиправність своїх дій (бездіяльності) та могла передбачити її шкідливі наслідки, бажала або свідомо допускала їх настання.

Необережно вчиненим правопорушення слід визнавати тоді, коли особа, яка його скоїла, могла передбачити можливість настання шкідливих наслідків своєї дії (бездіяльності), але розраховувала на їх відвернення (самовпевненість) або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоча повинна була і могла передбачити (недбалість). Поняття умислу варто пов’язувати із психічним ставленням особи до свого діяння і його наслідків, а коли визначається необережність, то враховується ставлення тільки до шкідливих наслідків.

Факультативними ознаками суб’єктивної сторони є *мотив і мета* правопорушення. Під мотивом слід розуміти усвідомлене особою внутрішнє спонукання, яким вона керувалася при вчиненні проступку. Під метою – результат, якого прагне досягти особа, вчиняючи адміністративне правопорушення.

Фізична особа є суб’єктом правопорушення тоді, коли досягає на момент вчинення правопорушення віку юридичної відповідальності (за адміністративні правопорушення та злочини – загальний вік відповідальності – 16 років). Виділяють такі характерні ознаки стосовно суб’єкта проступку: загальні та спеціальні. *Загальні ознаки* є властивими будь-якому суб’єкту.

Суб’єктом проступку, по-перше, може бути фізична осудна особа. У законодавстві про адміністративні правопорушення відсутнє поняття осудності, воно розкривається із визначення неосудності.

Як вказано в статті 20 КУпАП [7], під неосудністю розуміється стан, в якому особа не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, недоумства чи іншого хворобливого стану.

У ст. 19 Кримінального кодексу України [6] визначено поняття осудності особи, під яким розуміють особу, яка під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії та керувати ними. По-третє, суб’єктом проступку може бути особа, яка на момент вчинення правопорушення досягла шістнадцятирічного віку.

Суб'єкт у конкретних складах правопорушень може мати не тільки загальні ознаки, а також додаткові, специфічні властивості *спеціальні* суб'єкти. Серед них слід відокремити, наприклад, посадових, службових осіб, керівників, капітанів суден, військовозобов'язаних тощо. У деяких статтях, які характеризують правопорушення, спеціальний суб'єкт не називається, хоча мається на увазі.

Посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за недодержання правил, забезпечення виконання яких входить до їхніх службових обов'язків (ст. 14 КУпАП [6]). Вони є відповідальними не тільки за порушення певних правил власними діями, а й за нерозпорядливість, незабезпечення виконання цих правил іншими особами, зокрема, підлеглими.

Стосовно звичайних громадян застосовуються тільки два різновиди стягнень – попередження і штраф. Натомість, до посадових осіб застосовується підвищена адміністративна відповідальність.

Склад правопорушення також має додаткові ознаки. Вони називаються кваліфікуючими і спрямовані на підвищення ступеня суспільної шкідливості основного складу. Такими обставинами є, наприклад, повторне вчинення одного й того самого правопорушення, грубість або систематичність порушення, вчинення його за попередньою змовою групою осіб тощо, що підвищує відповідальність за правопорушення.

Склад правопорушення, передбаченого статтею 164-14 Кодексу про адміністративні правопорушення [6], наведено нижче:

Об'єктом правопорушення, передбаченого ст. 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення, є суспільні відносини у сфері організації та здійснення публічних закупівель [6], тобто придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому Законом України «Про публічні закупівлі» [8].

Об'єктивна сторона – діяння, які передбачені вказаною статтею, а саме:

- 1) здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг без застосування визначених законодавством процедур закупівель. Тобто, у разі, якщо буде доведено, що вартість предмета закупівлі перевищує встановлені Законом межі, проте замовник ухилився від застосування норм Закону «Про публічні закупівлі» та придбав товари за прямими договорами;

- 2) оцінка пропозицій конкурсних торгів (кваліфікаційних пропозицій), тендерних пропозицій не за критеріями та методикою оцінки

для визначення найкращої пропозиції конкурсних торгів (кваліфікаційної пропозиції), тендерної пропозиції, що міститься в документації конкурсних торгів (кваліфікаційній документації), тендерній документації;

3) укладення з учасником, який став переможцем торгів, договору про закупівлю за цінами й обсягами, що не відповідають вимогам документації конкурсних торгів (кваліфікаційної документації), тендерної документації. Укладений між замовником та переможцем торгів договір повинен відповідати тендерній документації торгів. Ціна договору повинна відповідати ціновій пропозиції переможця торгів. Зміна істотних умов договору не допускається, крім випадків, передбачених законом;

4) неоприлюднення або порушення порядку оприлюднення інформації про закупівлі відповідно до вимог законодавства. У ст. 10 передбачено порядок та строки оприлюднення інформації;

5) ненадання інформації, документів та матеріалів у випадках, передбачених законом.

Усі склади адміністративних проступків є формальними. Закінчення адміністративних проступків пов'язують зі шкідливими наслідками у сфері публічних закупівель законом, як обов'язкова їхня ознака (в тому числі і причинний зв'язок між ними та протиправним діянням).

Суб'єктивна сторона проявляється у формі вини. У зазначеній статті вина проявляється як у формі умислу, так і у формі необережності, поняття яких визначені вище. Якщо в діяннях особи вину не встановлено, а шкідливі наслідки стали результатом випадкових обставин – не має суб'єктивної сторони та не має адміністративного проступку й адміністративної відповідальності.

Суб'єктом цього правопорушення є службові (посадові), уповноважені особи замовника. Натомість, ані Закон «Про здійснення публічних закупівель» [8], ані Кодекс про адміністративні правопорушення [7] не визначають поняття службової (посадової) особи.

Вище нами проведено аналіз поняття службова (посадова) особа. Також, слід зауважити, що відповідно до ч. 2 ст. 38 Закону за порушення вимог, установлених цим Законом у частині прийнятих рішень, вибору і застосування процедур закупівлі, відповідальність несуть члени тендерного комітету або уповноважена особа (особи) персонально [8].

Згідно з абз. 12 ч. 1 ст. 10 Закону [8], відповідальність за повноту та достовірність інформації, що оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу, несуть голова та секретар тендерного комітету замовника або уповноважена особа (особи).

Вищезгадані дії можуть призвести до накладення штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб від семисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Один неоподатковуваний мінімум доходів громадян на сьогодні становить 17 грн. Тобто сума штрафу становить від 11 900 грн до 17 000 грн.

У тому разі, якщо ті самі дії скоються повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення за одне з вказаних правопорушень тягнуть за собою адміністративну відповідальність, проте розмір штрафу становить від тисячі до тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто від 17 000 грн до 25 500 грн.

Коли дії службових осіб замовника містять ознаки злочину, передбаченого ст. 364 КК України [6], зловживання владою або службовим становищем – настає кримінальна відповідальність.

Основним безпосереднім об'єктом злочину є встановлений законодавством та посадовими інструкціями порядок здійснення службовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхнього апарату, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності своїх повноважень.

Додатковим безпосереднім об'єктом є будь-які соціальні цінності, зазначені в диспозиції ч. 1 ст. 364, а саме: охоронювані законом права, свободи, інтереси юридичних осіб, її конституційні права, свободи, будь-які охоронювані правом (законні) інтереси.

Злочином також вважається зловживання владою або службовим становищем, але за умовою наявності трьох спеціальних ознак в їхній сукупності:

- 1) використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби;
- 2) вчинення такого діяння з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб;
- 3) заподіяння такими діями істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб.

Склад злочину слід вважати відсутнім, коли не наявна хоча б одна із зазначених ознак, передбачених цією статтею.

Отже, з об'єктивної сторони цей злочин може мати такі форми:

- 1) зловживання владою, що завдало істотної шкоди;
- 2) зловживання службовим становищем, що завдало істотної шкоди

[4].

Злочин є закінченим із моменту заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб (матеріальний склад).

Істотною шкодою називають таку шкоду, що в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. У частині кваліфікації злочинів відповідно до норм Податкового кодексу України [9] один неоподатковуваний мінімум встановлюється на рівні податкової соціальної пільги та становить у 2017 році 800 грн, таким чином істотна шкода – це шкода в розмірі 80 000 грн.

Суб'єктивною стороною злочину слід вважати вину у формі умислу. Умисел є прямим щодо використання службовою особою влади або службового становища всупереч інтересам служби, але вина може бути й у форму умислу, й необережності стосуватися наслідків у вигляді істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам або інтересам юридичним.

Під мотивами розуміють обов'язкові ознаки суб'єктивної сторони. До мотивів слід зараховувати: корисливий, інша особиста зацікавленість винної особи чи її бажанням задовольнити якісь інтереси третіх осіб.

Суб'єктом цього злочину є службова особа.

Отже, нами імплементовані основні положення чинного законодавства стосовно організації та проведення публічних закупівель. Далі розглянемо аспекти юридичної відповідальності за правопорушення в досліджуваній сфері.

Юридична відповідальність – різновид соціальної відповідальності, який є передбаченим нормами права, а також зобов'язання суб'єкта відчувати негативні наслідки (покарання) за скоєне ним правопорушення [4].

Законодавством встановлена відповідна процесуальна форма.

На першому етапі притягнення винного до адміністративної відповідальності відбувається викриття та декларування правопорушення, а також складається протокол про адміністративне правопорушення.

Представники громадських організацій чи органи громадської самодіяльності мають право складати протокол про адміністративне правопорушення. Він складається у двох примірниках, перший видається особі, яка скоїла адміністративне правопорушення. Винна особа під розписку отримує свій екземпляр протоколу.

У справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в ст. ст. 218-221 Кодексу [7], протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи:

- органів державного фінансового контролю (ст. 163-12, 164-12, 164-14);
- Рахункової палати (ст. 164-12, 164-14, ч. 5 і 6 ст. 188-19).

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначається така інформація:

- дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол;
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення);
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;
- нормативний акт, який передбачає відповідальність за скоєне правопорушення;
- прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є;
- пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; за наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

Під час складення протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права й обов'язки, передбачені ст. 68 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі [7].

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право:

- знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання;
- під час розгляду справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою та користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження;
- оскаржити постанову по справі.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. У разі відсутності цієї особи справу може бути розглянуто тільки у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи та якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 164-14 КУпАП, підвідомчі районним, районним у місті чи міськрайонним судам [7].

Справа про адміністративне правопорушення, яку передають до суду, повинна містити певний перелік документів (або їх копії). Вони мають бути завірені підписом посадової особи та печаткою органу державного фінансового контролю. Такими документами є:

- 1) протокол;
- 2) пояснення посадової особи, стосовно якої складено протокол (якщо його подано не на бланку протоколу);
- 3) документи щодо обставин, які пом'якшують чи обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення (довідки про склад сім'ї, наявність на утриманні непрацездатних осіб тощо, якщо такі були надані особою, що притягається до адміністративної відповідальності);
- 4) матеріали, що підтверджують факт вчинення адміністративного правопорушення;
- 5) опис документів.

Додаткова інформація буде знаходитись у супровідному листі про передачу справи про адміністративне правопорушення до суду:

- 1) обставини, суть адміністративного правопорушення та відомості щодо посадової особи, яка скоїла адміністративне правопорушення;
- 2) яких заходів для усунення виявлених порушень вжито посадовою особою об'єкта контролю, стосовно якої складено протокол;
- 3) прохання повідомити орган державного фінансового контролю про результати розгляду справи про адміністративне правопорушення та про орган державної виконавчої служби, якому надіслано постанову на виконання.

До суду передаються копії усіх документів, які стосуються справи щодо адміністративного правопорушення. А також, до цих матеріалів прикріплюється супровідний лист, документи, пояснення, довідку про результати розгляду справи, сплату адміністративного штрафу, який

додатково надаються особою, притягнутою до адміністративної відповідальності

Коли усі необхідні матеріали передано до суду, справа розглядається згідно з процесуальними нормами.

Провадження в справах про адміністративні правопорушення здійснюється згідно з суворим дотриманням законності.

На особу, що скоїла правопорушення, накладається штраф згідно зі ст. 164-14 КУпАП [7]. Штрафом вважається грошове стягнення, яке повинні сплатити громадяни, посадові та юридичні особи за скоєння адміністративних правопорушень у тих випадках і тому розмірі, що передбачені Кодексом про адміністративні правопорушення та іншими законами України.

Стягнення за адміністративне правопорушення регулюється відповідно цього Кодексу та іншими законами України. Коли накладається стягнення, то перш за все враховують характер скоєного правопорушення, особу порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, крім випадків накладення стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованому в автоматичному режимі.

Слід звернути увагу на те, що за скоєння адміністративного правопорушення накладається штраф, передбачений статтею 164-14 КУпАП [7]. Стягнення може бути накладено протягом трьох місяців із дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Якщо оштрафована особа протягом року з дня закінчення виконання стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення, то вона вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Одним з головних завдань України сьогодні є прийняття нормативно-правових актів з питань проведення моніторингу публічних закупівель уповноваженими органами щодо упорядкування їх повноважень та встановлення процедур його проведення.

Громадяни і громадські організації та їх спілки не мають права втручатися у процедуру закупівлі, це є важливим принципом ведення господарської діяльності. Однак, вони можуть здійснювати функції моніторингу закупівель, і це є важливим фактором для запобігання вчинення порушень та подолання перешкод у веденні чесної підприємницької діяльності.

На законодавчому рівні встановлено певні запобіжники у вигляді покарань за адміністративні правопорушення у сфері публічних закупівель.

Імплементовано понятійно-категоріальний апарат існуючого нормативно-правового інструментарію [6, 7, 8, 9] стосовно юридичної відповідальності при реалізації засад публічних закупівель в Україні

Разом з тим, такі міри є недостатніми та потребують подальшого вдосконалення як з теоретико-методологічної, так й з практичної точок зору. Зокрема, потрібне чітке законодавче оформлення механізму проведення моніторингу публічних закупівель зі сторони громадськості й органів державної влади.

Необхідно виокремити в окремий прошарок законодавства та юриспруденції законодавчий базис стосовно економіко-господарської діяльності щодо публічних закупівель.

Література:

1. Станкус Т., Матвєєва В. Бюджетний процес та закупівлі в органах місцевого самоврядування (оновлене видання). Х.: Фактор, 2016. 120 с.
2. Довбенко А. М. Загальна характеристика ознак публічних закупівель. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. Вип. 2. С. 120–124.
3. Дуброва Я. Відповідальність у сфері державних закупівель: практичні аспекти. *Фінансовий контроль*, 2013, лютий. С. 26–29.
4. Лазарева Д. Проблемні питання досудового розслідування злочинів у сфері публічних закупівель, що виникли внаслідок недосконалого законодавчого регулювання. *Кримінальний процес*. 2019. № 6. С. 276–280.
5. Сіводін О. Правове положення уповноваженого органу та замовників здійснення публічних закупівель в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2019. № 1. С. 127–130.
6. Кримінальний кодекс (КК) України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25-26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)* 1984, додаток до № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 року №922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print>.

9. Податковий комплекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17.

References:

1. Stankus T., Matvejeva V. Bjudzhetnyj proces ta zakupivli v orghanakh miscevogho samovrjaduvannja (onovlene vydannja). Kh.: Faktor, 2016. 120 s.

2. Dovbenko A. M. Zagaljna kharakterystyka oznak publichnykh zakupivelj. Naukovyj visnyk publichnogho ta pryvatnogho prava. 2017. Vyp. 2. S. 120–124.

3. Dubrova Ja. Vidpovidalnistj u sferi derzhavnykh zakupivelj: praktychni aspekty. Finansovyj kontrolj, 2013, ljutyj. S. 26–29.

4. Lazareva D. Problemni pytannja dosudovogho rozsliduvannja zločyniv u sferi publichnykh zakupivelj, shho vynykly vnaslidok nedoskonalogho zakonodavchogho rehuljuvannja. Kryminaljnyj proces. 2019. # 6. S. 276–280.

5. Sivodin O. Pravove polozhennja upovnovazhenogho orghanu ta zamovnykiv zdijsnennja publichnykh zakupivelj v Ukrajinі. Administratyvne pravo i proces. 2019. # 1. S. 127–130.

6. Kryminaljnyj kodeks (KK) Ukrajinj. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajinj (VVR), 2001, # 25-26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

7. Kodeks Ukrajinj pro administratyvni pravoporushennja. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajinjskoji RSR (VVR) 1984, dodatok do # 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

8. Pro publichni zakupivli: Закон Украјинј vid 25 ghrudnja 2015 roku #922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print>.

9. Podatkovyj kompleks Ukrajinj. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajinj (VVR), 2011, # 13-14, # 15-16, # 17.

Public procurement is a rather multi-faceted phenomenon, combining in its essence and versatility the subjects of the public sector, public financing mechanisms, a large number of consumers of goods and services, and participants in the consumer market, which is saturated with goods produced by the state budget.

The criminal code of Ukraine does not provide a list of offences in public procurement, but in spite of this, to be prosecuted can service and customer officials when they committed the acts meet certain section 17 of the Criminal code of Ukraine (crimes in the sphere of performance and professional activities related to the provision of public services) characteristics.

An administrative offense should be considered an illegal guilty act that infringes on state or public order, property relations, rights and freedoms of citizens, and the order of management, for which administrative responsibility is provided.

In the sphere of public procurement under study, responsibility for violations of procurement legislation is provided. Officials are subject to administrative responsibility for non-compliance with the rules, ensuring the implementation of which is part of their official duties. They are responsible not only for violating certain rules by their own actions, but also for dishonesty, failure to ensure that other persons, in particular subordinates, comply with these rules.

Members of the tender Committee or an authorized person (s) are personally responsible for violations of the Law in terms of decisions taken, selection and application of procurement procedures.

The Chairman and Secretary of the customer's tender Committee or an authorized person (s) are responsible for the completeness and accuracy of the information published on the Authorized body's web portal.

When the actions of the customer's employees contain signs of a crime, abuse of power or official position - criminal liability occurs.

The main direct object of the crime is the procedure established by law and official instructions for officials of state authorities, local self-government bodies, their apparatus, associations of citizens, enterprises, institutions and organizations, regardless of the form of ownership of their powers.

Proceedings in cases of administrative offences are carried out in accordance with strict compliance with the law.

Thus, one of the main tasks of Ukraine today is the adoption of legal acts on the monitoring of public procurement by authorized bodies to streamline their powers and establish procedures for its implementation.